

ABSTRACTS

BARBER, R.L.N, Unpublished pottery from Phylakopi

A catalogue of pottery, all or most of it from the 1911 excavations of the British School at Phylakopi, set out by shape and motif, is accompanied by a summary collation of evidence for dating and provenance across the Cyclades. Investigation of the material provides some new information about the character of the Phylakopi pottery and the contexts in which it was found. The material prompts observations on a number of questions in the area of Cycladic prehistoric ceramics, prominent among which is the transition from E to MC. Some suggestions are offered as to topics which require investigation. The study should be seen as a continuation of work by the same writer which appeared in BSA 69 (1974).

Αδημοσίευτη κεραμική από τη Φυλακωπή

Ένας κατάλογος αγγείων και οστράκων, όλα ή τα περισσότερα από αυτά από τις ανασκαφές της Βρετανικής Σχολής στη Φυλακωπή κατά το 1911, οργανωμένος κατά σχήματα και μοτίβα, συνοδεύεται από μία σύντομη επισκόπηση των ενδείξεων που υπάρχουν από τα νησιά των Κυκλάδων γενικά σχετικά με τη χρονολόγηση και την προέλευσή τους. Από τη μελέτη του υλικού προκύπτουν ορισμένα νέα στοιχεία για το χαρακτήρα της ντόπιας κεραμικής της Φυλακωπής και τις ανασκαφικές της συνάψεις. Το άρθρο συμπεριλαμβάνει παρατηρήσεις πάνω σε διάφορα θέματα που αφορούν στην προϊστορική κεραμική των Κυκλάδων – το πιο σημαντικό από τα οποία αναφέρεται στο θέμα της μετάβασης από την Πρωτοκυκλαδική στη Μεσοκυκλαδική περίοδο. Επιπλέον, διατυπώνονται προτάσεις για θέματα που χρήζουν περαιτέρω έρευνας. Η παρούσα μελέτη θα πρέπει να θεωρηθεί ως συνέχεια της δημοσίευσης του συγγραφέα στο BSA 69 (1974).

HATZAKI, E., PRENT, M., †COLDSTREAM, J.N., EVELY, D. and LIVARDA, A.

Knossos, the Little Palace North Project, Part I: the early Greek periods

This article is the first of a series presenting the results of two seasons of excavation (2001 and 2002) at the Little Palace North site, Knossos. The excavation was aimed at the exploration of the exposed earth section directly north of the Little Palace, prior to the construction of a drystone wall which was to protect this section from further erosion. While limited in extent, the excavation provided an opportunity to increase our understanding of the layout of the LM and later town and, more generally, of the complex history of occupation of this area, which spans the period from at least the sixteenth century BC to the fourth century AD.

In regard to the early Greek periods, few architectural remains were encountered at the Little Palace North site. Instead, early Greek strata, covering all periods from Subminoan to Orientalizing, yielded evidence for various activities that took place outdoors. These activities included, in one area, the (enigmatic) use of large, clay-lined 'pans' and, in another, metal-working. The results add to our knowledge of the activities at early Greek Knossos and the spatial organization of the settlement.

The article offers a full discussion of the stratigraphy of the early Greek levels, the associated pottery, small finds, and archaeobotanical material.

Κνωσός, περιοχή βόρεια του Μικρού Ανακτόρου: η πρόωμη Ελληνική εποχή

Σε αυτό το άρθρο δημοσιεύονται – για πρώτη φορά – τα αποτελέσματα των ανασκαφών (2001 και 2002) στην περιοχή βόρεια του Μικρού Ανακτόρου στην Κνωσό. Σκοπός της ανασκαφής ήταν να ερευνηθεί η αρχαιολογική τομή που βρίσκεται αμέσως βόρεια του Μικρού Ανακτόρου, προτού ανεγερθεί ξερολιθιά με σκοπό να

προστατευθεί η τομή από περεταίρω διάβρωση. Παρόλο που ήταν περιορισμένη σε έκταση, η ανασκαφή μας έδωσε την δυνατότητα να καταλάβουμε καλύτερα την δομή της Υστερομινωικής και υστερότερης πόλης, ιδιαίτερα την πολύπλοκη ιστορία της κατοίκησης της περιοχής από το 16ο αιώνα π.Χ. μέχρι και τον 4ο αιώνα μ.Χ.

Σχετικά με την πρώιμη Ελληνική εποχή, ελάχιστα οικοδομικά λείψανα βρέθηκαν στην περιοχή βόρεια του Μικρού Ανακτόρου. Παρόλα αυτά, τα αρχαιολογικά στρώματα των πρώιμων Ελληνικών χρόνων καλύπτουν από την Υπομινωική μέχρι την Ανατολίζουσα περίοδο, παρουσιάζοντας ενδείξεις για διαφορές δραστηριότητες οι οποίες ελάμβαναν μέρος σε εξωτερικούς χώρους. Οι δραστηριότητες αυτές συμπεριλάμβαναν την αινυγματική χρήση μεγάλων “τηγανιών” με πλήρη επικάλυψη, όπως και μεταλλουργία. Τα αποτελέσματα προσθέτουν στις γνώσεις μας για τις δραστηριότητες στην πρώιμη Ελληνική Κνωσό αλλά και για τη χωροταξία του οικισμού. Το άρθρο αυτό προσφέρει την πλήρη ανάλυση της στρωματογραφίας, της κεραμικής, των μικροεπιγραφών και του αρχαιοβοτανολογικού υλικού των πρώιμων Ελληνικών χρόνων.

HORNBLLOWER, Simon

Peter Fraser MA, MC, FBA (1918–2007)

This is a brief memoir of Peter Fraser, who was Director of the British School at Athens between 1968 and 1971, and a Hellenistic historian and epigraphist of international distinction.

Peter Fraser MA, MC, FBA (1918–2007)

Παρουσιάζεται μία σύντομη βιογραφία του διεθνούς φήμης ιστορικού και επιγραφικού της Ελληνιστικής περιόδου, Peter Fraser, ο οποίος διετέλεσε Διευθυντής της Βρετανικής Σχολής των Αθηνών μεταξύ των ετών 1968 και 1971.

HOTI, A., METALLA, E., SHKODRA, B. and WILKES, J.

Durrës Late Roman Forum

Excavations a decade ago in the centre of the city of Durrës (ancient Dyrrachium) in Albania revealed an extensive complex of concentric structures of the Late Roman and Early Byzantine eras. Initially identified as a market complex (*macellum*) of a type known in numerous Roman cities, it also became apparent that the circular paved area 40 m diameter within a colonnade at the centre represented a space intended for more formal activities and was most likely a Forum comparable with the Curved Forum at Constantinople. A central focus of the area was a rotunda c.5.75 m diameter that may have supported monumental statuary or possibly a column. In 2001 a record was made of the architectural remains and in 2004 and 2005 two unfinished trenches adjacent to the Rotunda were enlarged and completed. The dating evidence recovered from beneath the level of the Forum paving indicated a construction date around the end of the sixth century, making it likely that it was one of the embellishments conferred on his native city by the emperor Anastasius (491–518).

Αγορά των Ύστερων Ρωμαϊκών χρόνων στο Δυρράχιο

Οι προ δεκαετίας ανασκαφές στο κέντρο της πόλης του Δυρραχίου στην Αλβανία αποκάλυψε ένα εκτεταμένο συγκρότημα κυκλικών κατασκευών των Ύστερων Ρωμαϊκών και των Πρώιμων Βυζαντινών χρόνων. Μολονότι εξ' αρχής το συγκρότημα χαρακτηρίστηκε ως αγορά (*macellum*), ο τύπος της οποίας συναντάται σε πολλές Ρωμαϊκές πόλεις, έγινε επίσης φανερό, ότι ο πλαισιωμένος με περιστύλιο κυκλικός πλακόστρωτος χώρος διαμέτρου 40 μ αντιπροσώπευε στο κέντρο του ένα χώρο, ο οποίος προοριζόταν περισσότερο για επίσημες δραστηριότητες, ταυτιζόμενος κατά πάσα πιθανότητα με αγορά (Forum), εάν συγκριθεί με την Κυρτή Αγορά της Κωνσταντινούπολης. Το επίκεντρο του χώρου ήταν μία ροτόντα με διάμετρο 5.75 μ κατά προσέγγιση, η οποία ίσως να στήριζε ένα μνημειακό σύμπλεγμα αγαλμάτων ή πιθανώς έναν κίονα. Το έτος 2001 δημιουργήθηκε ένα αρχείο για τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα και κατά τα έτη 2004 και 2005 δύο μη ολοκληρωμένες ανασκαφικές

τομές, παρακείμενες της ροτόντας, επεκτάθηκαν και ανεσκάφησαν πλήρως. Τα δεδομένα χρονολόγησης, που συλλέχθηκαν κάτω από το επίπεδο του πλακόστρωτου της αγοράς τοποθετούν την οικοδόμησή της περί τα τέλη του 6ου αι. μ.Χ., συνηγορώντας προς την άποψη, ότι πιθανώς πρόκειται για ένα από τα αφιερώματα, που πρόσφερε στη γενέτειρά του, ο Αυτοκράτωρ Αναστάσιος (491–518 μ.Χ.).

KARKANAS, Panagiotis and STRATOULI, Georgia

Neolithic lime plastered floors in Drakaina Cave, Kefhalonia Island, Western Greece: Evidence of the significance of the site

The Neolithic layers of Drakaina Cave in Kefalonia Island are characterized by several successive well-preserved plaster floors. These constructed floors, along with the relating archaeological sediments, were examined using micromorphological techniques, which involve the study of petrographic thin sections produced by resin-impregnated, undisturbed blocks of sediment.

At Drakaina, lime plaster was identified as the construction material of the floors, which consist of a mixture of clay and burnt lime as well as a large amount (30–40%) of lime lumps with signs of incomplete transformation to quicklime during the burning process. The raw material used for the production of lime was the soft Neogene marl and limestone found in the nearby areas of the site. The presence of large amounts of lime lumps as a form of plaster aggregate is most likely the product of traditional ‘hot mixing’ or ‘dry slaking’ techniques.

The periodically repeated construction of the stable lime plaster floors in Drakaina using the same techniques as well as the same raw material suggests—among other things—the significance of the site as a locus of recurring social activity. The long lasting consistent method of floor construction combined with possible intensive activity at times implies that the cave and the surrounding environment were of particular importance to the Neolithic community of the area.

Νεολιθικά δάπεδα από ασβεστοκονίαμα στο σπήλαιο Δράκαινα, νήσος Κεφαλονιά, Δυτική Ελλάδα: Ενδείξεις για τη σημασία της θέσης

Τα νεολιθικά στρώματα του Σπηλαίου Δράκαινα στην Κεφαλονιά χαρακτηρίζονται από αλλεπάλληλα και καλά διατηρημένα δάπεδα. Τα κατασκευασμένα αυτά δάπεδα μαζί με τις αρχαιολογικές τους αποθέσεις μελετήθηκαν με τη μέθοδο της μικρομορφολογίας, η οποία συνίσταται στη μελέτη πετρογραφικών λεπτών τομών από αδιατάρακτα δείγματα επίχωσης, εμποτισμένα προηγουμένως με ειδικές ρητίνες.

Στη Δράκαινα αναγνωρίστηκε ότι το υλικό κατασκευής των δαπέδων είναι ασβεστοκονίαμα αποτελούμενο από μείγμα αργίλου και ασβέστη μαζί με μεγάλη ποσότητα (30–40%) αδιάλυτων συσσωματωμάτων ασβέστη ως αποτέλεσμα της ατελούς μετατροπής του ασβεστόλιθου κατά την πύρωση. Ως πρώτη ύλη για την παρασκευή του ασβέστη χρησιμοποιήθηκαν νεογενείς μαλακές μάργες και ασβεστόλιθοι της περιοχής. Η παρουσία μεγάλων ποσοτήτων συσσωματωμάτων ασβέστη ως συνδετικό υλικό είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένης τεχνικής, γνωστής ως “μείξη ασβέστη εν θερμώ”.

Η περιοδική κατασκευή στέρεων δαπέδων από ασβεστοκονίαμα στη Δράκαινα με την ίδια τεχνική και την ίδια πρώτη ύλη υποδεικνύει -μεταξύ άλλων- τη σημασία της θέσης ως τόπου επαναλαμβανόμενης κοινωνικής δραστηριότητας. Η επί μακρόν αμετάβλητη μέθοδος κατασκευής των δαπέδων, συνδυαζόμενη με την εντατική κατά καιρούς χρήση της θέσης, υποδηλώνουν ότι το σπήλαιο και το ευρύτερο περιβάλλον του ήταν ιδιαίτερα σημαντικά για τη νεολιθική κοινότητα της περιοχής.

KOTSONAS, Antonis

The discovery of Eleutherna: from the formation of the modern Cretan state to Humfry Payne’s excavations (1899–1929)

Located in west-central Crete, the ancient city of Eleutherna attracted considerable scholarly interest at the end of the nineteenth and the early twentieth centuries. Drawing on largely unpublished archival

information, this paper sheds light on the first archaeological explorations of the site, describing their aims, scope, vicissitudes, and results. Emphasis is given on the plans that the Italian School of Archaeology at Athens developed for Eleutherna and the excavations conducted there, first by the local ephor, E. Petrulakis, and then by the British School at Athens. The 'discovery of Eleutherna' is assessed with reference to the shifting scholarly agenda of Cretan archaeology in that period and its relation to major developments in the island's political history.

Η ανακάλυψη της Ελεούθερνας: από το σχηματισμό της σύγχρονης (ή νεώτερης) κρητικής πολιτείας έως τις ανασκαφές του Humfry Payne (1899–1929)

Η Ελεούθερνα, μια αρχαία πόλη ευρισκόμενη στο κεντρικό προς δυτικό τμήμα της Κρήτης, προσήλκυσε το έντονο ενδιαφέρον των αρχαιολόγων κατά τα τέλη του 19ου και τον πρώιμο 20ο αιώνα. Αντλώντας πληροφορίες από αδημοσίευτο κυρίως, αρχαιακό υλικό, η παρούσα μελέτη επιχειρεί μια ανασύνθεση των πρώτων αρχαιολογικών ερευνών στην αρχαία πόλη, εξετάζοντας τα κίνητρα και τους στόχους τους αλλά και τις δυσκολίες και τα αποτελέσματά τους. Έμφαση δίδεται στα σχέδια της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών για την Ελεούθερνα, αλλά και στις ανασκαφές που διενέργησαν στη θέση πρώτα ο τοπικός έφορος αρχαιοτήτων, Ε. Πετρουλάκης, και αργότερα η Βρετανική Σχολή Αθηνών. Η «ανακάλυψη της Ελεούθερνας» εξετάζεται σε σχέση με τις μεταβαλλόμενες ερευνητικές προτεραιότητες της κρητικής αρχαιολογίας της περιόδου αλλά και σημαντικές αλλαγές στην πολιτική ιστορία του νησιού.

LENTINI, M. C., BLACKMAN, D. J. and PAKKANEN, J.

The Shipsheds of Sicilian Naxos: A Second Preliminary Report (2003–6)

This paper presents the results of the second and main period of excavation. The limits of the site were defined: a monumental building with four covered slipways or shipsheds, flanking another major public building, quite possibly the agora. Preliminary conclusions based on the 2001 excavation of the northernmost shipshed (BSA 2003) can be supplemented and modified.

The surprising discovery was ramps of sand, resurfaced several times during the second half of the fifth century. Shipsheds 3–4 produced evidence of two architectural phases, with the back- and side-walls moved upslope, and the ramps now ending in an upswinging curve.

The existence of an early phase in the dockyard, already indicated in 2001, was confirmed. The later roof of Corinthian type, without decoration (second half of fifth century), was preceded by a roof of the late sixth–early fifth century BC, attested in particular by a remarkable series of antefixes, both Sileni and Gorgoneia, found in every shed, with some concentration in sheds 2 and 3, and with a number of other architectural terracottas (all described in the catalogue). The excavation context shows that this material comes from the same roof, indicating the very unusual combination of Silenus mask and Gorgon mask antefixes.

Other finds are more briefly discussed. Remains of red and blue pigment show that ships were painted in the shipsheds. Pottery finds provide considerable evidence of drinking; so do some graffiti, while others may be ostraka for a selection procedure (possibly ostracism). A scatter of arrow-heads and a few spear-heads have been found in the working levels of the ramps.

The case is put for shipsheds as monumental architecture, with some specifically Sicilian features. Comparative material for use of wooden posts and post-pits is discussed, and also the use of mudbrick.

A three-dimensional computer reconstruction of the shipshed complex is illustrated, and some particular aspects discussed (lighting and drainage of water from the roof). The reconstruction preferred has a separate stepped ridged roof over shipsheds 1–2 and 3–4.

Οι Νεώσοικοι στη Νάξο Σικελίας: Δεύτερη προκαταρκτική έκθεση (2003–2006)

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τα αποτελέσματα της δεύτερης και κύριας ανασκαφικής περιόδου. Τα όρια που καθορίστηκαν στον ανασκαφικό χώρο ήταν: ένα κτίριο μνημειακής αρχιτεκτονικής με τέσσερα

στεγαζόμενα νεώρια ή νεωσοίκους, το οποίο βρίσκεται πλευρικά σε ένα άλλο μεγάλο δημόσιο κτίριο, κατά πάσα πιθανότητα την αγορά. Τα αρχικά συμπεράσματα που βασίζονται στις ανασκαφές του 2001 στο βορειότερο νεώσοικο (BSA 2003) μπορούν να συμπληρωθούν και να τροποποιηθούν.

Η απροσδόκητη ανακάλυψη ήταν τα κεκλιμένα επίπεδα (ράμπες) από άμμο, τα οποία επιστρώθηκαν ξανά αρκετές φορές κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 5ου αιώνα. Οι νεώσοικοι 3–4 παρείχαν ενδείξεις δύο αρχιτεκτονικών φάσεων, με τους οπίσθιους και πλαϊνούς τοίχους μετακινημένους προς την πλαγιά του λόφου και τα κεκλιμένα επίπεδα να καταλήγουν τώρα σε μία ανωφερική καμπύλη.

Η ύπαρξη μίας πρωιμότερης φάσης στο νεώριο, που είχε ήδη επισημανθεί το 2001, επιβεβαιώθηκε. Της ύστερης στέγης κορινθιακού τύπου χωρίς διακόσμηση (δεύτερο μισό του 5ου αιώνα) προηγήθηκε μία στέγη του ύστερου δου-πρώιμου 5ου αιώνα π.Χ., η οποία πιστοποιήθηκε ειδικότερα από μία εντυπωσιακή σειρά από ακροκέραμα, με μορφές Σειληνών και Γοργόνια, τα οποία βρέθηκαν σε κάθε νεώσοικο, με μια ιδιαίτερη συγκέντρωση στους νεωσοίκους 2 και 3, όπως επίσης και από έναν αριθμό άλλων πήλινων αρχιτεκτονικών μελών (περιγράφονται στον κατάλογο). Το ανασκαφικό περιβάλλον (context) δείχνει ότι αυτό το υλικό προέρχεται από την ίδια στέγη, υποδεικνύοντας τον πολύ ασυνήθιστο συνδυασμό ακροκεράμων με προσωπίδες Σειληνών και Γοργόνια.

Τα υπόλοιπα ευρήματα συζητώνται με μεγαλύτερη συντομία. Υπολείμματα ερυθράς και κυανής χρωστικής δείχνουν ότι η βαφή των πλοίων γινόταν στους νεωσοίκους. Ευρήματα κεραμικής παρέχουν αξιόλογες ενδείξεις κατανάλωσης ποτού· το ίδιο υποδηλώνουν και ορισμένα ακκιδογραφήματα (graffiti), ενώ άλλα, είναι ίσως όστρακα προς χρήση σε κάποια εκλογική διαδικασία (ενδεχομένως οστρακισμό). Ένας αριθμός διεσπαρμένων αιχμών βελών και λίγες αιχμές ακοντίων έχουν βρεθεί στους χώρους εργασίας των κεκλιμένων επιπέδων.

Η θεωρία που διατυπώνεται αφορά στους νεωσοίκους ως μνημειακή αρχιτεκτονική με ορισμένα ιδιαίτερα σικελικά χαρακτηριστικά. Εξετάζεται και συγκριτικό υλικό για την χρήση ξύλινων πασσάλων και πασσαλοπών, όπως επίσης και η χρήση ωμοπλίνθων.

Απεικονίζεται, ακόμη, μία τρισδιάστατη ηλεκτρονική αναπαράσταση του συγκροτήματος των νεωσοίκων και εξετάζονται ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (ο φωτισμός και η απορροή του νερού από τη στέγη). Η αναπαράσταση που προτιμήθηκε παρουσιάζει μία ξεχωριστή, βαθμιδωτή, δίρριχτη στέγη πάνω από τους νεωσοίκους 1–2 και 3–4.

RUNNELS, Curtis

George Finlay's Contributions to the Discovery of the Stone Age in Greece

In 1869, the historian George Finlay published a small pamphlet in Greek, entitled *Παρατηρήσεις επί της εν Έλβετία και Έλλάδι Προϊστορικής Αρχαιολογίας* (*Observations on Prehistoric Archaeology in Switzerland and Greece*), describing the discovery of Neolithic artefacts from Greece. This pamphlet is largely forgotten today, and the discovery of the Greek Stone Age is usually accorded to twentieth-century prehistorians (see e.g. Tsountas's excavations at Sesklo and Dimini). This article discusses Finlay's publication, and presents for the first time the transcription of the original English manuscript, upon which *Παρατηρήσεις* (*Observations*) was based. This material sheds light on the early stages of Aegean prehistory, and especially of Finlay's pioneering role.

Η συνεισφορά του George Finlay στην ανακάλυψη της εποχής του λίθου στην Ελλάδα

Το 1869, ο ιστορικός George Finlay δημοσίευσε στην ελληνική γλώσσα ένα ευσύνολτο φυλλάδιο, με τον τίτλο «Παρατηρήσεις επί της εν Έλβετία και Έλλάδι Προϊστορικής Αρχαιολογίας», όπου περιέγραφε την ανακάλυψη στον ελλαδικό χώρο ευρημάτων του Νεολιθικού πολιτισμού. Το φυλλάδιο αυτό έχει γενικώς σήμερα ξεχαστεί, ενώ η ανακάλυψη της εποχής του λίθου στον ελλαδικό χώρο, κατά κανόνα ταυτίζεται με του μελετητές της ελληνικής προϊστορίας, οι οποίοι έδρασαν τον 20ο αιώνα (βλέπε ανασκαφές Τσουντα στο Σέσκλο και το Διμήνι). Το εν λόγω άρθρο πραγματεύεται τη δημοσίευση του Finlay και παρουσιάζεται για πρώτη φορά η μεταγραφή του πρωτοτύπου αγγλικού κειμένου, επάνω στο οποίο βασίστηκαν οι παρατηρήσεις. Το υλικό αυτό δια φωτίζει τα πρώιμα στάδια της Αιγιακής προϊστορίας, αναδεικνύοντας συγχρόνως τον πρωτοποριακό ρόλο, που διαδραμάτισε ο Finlay.